

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२६ - २०२७

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

(पुस्तक क्रमांक ४)

(ग्रंथालये)

येरवडा कारागृह मुद्रणालय, पुणे-४११ ००६

२०२५

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२६ - २०२७

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

(पुस्तक क्रमांक ४)

(ग्रंथालये)

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने तयार केलेल्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकांची यादी

कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे क्रमांक		कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे नाव
(१)	..	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग खुद्द मंत्रालयीन विभागासह (उच्च शिक्षण)
(२)	..	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग (तंत्रशिक्षण)
(३)	..	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग (कला)
(४)	..	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग (ग्रंथालये)

अनुक्रमणिका

पृष्ठ क्रमांक

प्रस्तावना

१. सार्वजनिक ग्रंथालये

..

..

१ ते २७

प्रस्तावना

ग्रंथालय संचालनालय

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ अन्वये राज्यात सार्वजनिक ग्रंथालये व सार्वजनिक ग्रंथालय पद्धतीचे नियोजन, प्रस्थापना, परिरक्षण, संघटन व विकास साधण्यासाठी ग्रंथालय संचालनालयाची स्थापना दिनांक २ मे १९६८ रोजी करण्यात आली आहे. राज्यातील सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या कामकाजावर देखरेख व नियंत्रण ठेवणे, नवीन सार्वजनिक ग्रंथालये प्रस्थापित करून त्यांचा विकास साधणे, सार्वजनिक ग्रंथालयांमध्ये जुने व दुर्मिळ ग्रंथ, नियतकालिके, हस्तलिखिते यांचा संग्रह करून तो जतन करणे, सार्वजनिक ग्रंथालये, ग्रंथालय संघ यांना शासनमान्यता तदर्थ, परिरक्षण, साधनसामग्री व अन्य सहाय्यक अनुदाने ग्रंथालय निधीतून मंजूर करणे, ग्रंथालयशास्त्राच्या प्रशिक्षण वर्गाच्या परीक्षा घेणे व प्रशिक्षित मनुष्यबळ उपलब्ध करून देणे, उत्कृष्ट सार्वजनिक ग्रंथालये, ग्रंथालय चळवळीतील कार्यकर्त्यांनी आणि ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या कार्याचा गौरव करण्यासाठी त्यांना पुरस्कार प्रदान करणे, ग्रंथोत्सवाद्वारे वाचन संस्कृती जनमानसात रुजवणे, तसेच राज्यात प्रसिद्ध झालेल्या सर्व पुस्तकांची एक ग्रंथसूची प्रतिवर्षी प्रसिद्ध करण्याची जबाबदारी ग्रंथालय संचालनालयाची आहे.

राज्य शासनाने जनतेच्या उपयोगासाठी स्थापन केलेले व स्वतः चालविलेले १ राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, ६ शासकीय विभागीय ग्रंथालये व महसुली जिल्ह्याच्या ठिकाणी ३६ जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालये, ३ डिजिटल उपकेंद्रे, १ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्मृती ग्रंथालय व मार्च २०२५ अखेर शासनमान्य ११,१५५ सार्वजनिक ग्रंथालये यांच्या माध्यमातून राज्यातील ग्रंथसंग्रहांचे जतन करणे आणि ते आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी जनतेला उपलब्ध करून देण्याचे कार्य केले जाते.

राज्यातील सार्वजनिक ग्रंथालयांवर नियंत्रण व मार्गदर्शन करण्यासाठी जिल्हास्तरावर ३६ जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालये आहेत. तसेच विभागस्तरावर अमरावती, औरंगाबाद, नागपूर, नाशिक, पुणे, मुंबई (कोकण भवन) येथे प्रत्येकी एक याप्रमाणे ६ सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालये आहेत. आजमितीस संचालनालयांसह एकूण ५१ शासकीय कार्यालये असून त्यामध्ये ४२२ अधिकारी व कर्मचारी कार्यरत आहेत.

सार्वजनिक ग्रंथालये

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ अन्वये राज्यात सार्वजनिक ग्रंथालये व सार्वजनिक ग्रंथालये पद्धतीचे नियोजन, प्रस्थापना, परिरक्षण, संघटन व विकास साधण्यासाठी ग्रंथालय संचालनालयाची स्थापना करण्यात आली आहे. राज्यातील सार्वजनिक ग्रंथालयाच्या कामकाजावर देखरेख व नियंत्रण ठेवणे, नवीन सार्वजनिक ग्रंथालये प्रस्थापित करून त्यांचा विकास साधणे, सार्वजनिक ग्रंथालयामध्ये जुने व दुर्मिळ ग्रंथ, नियतकालिके, हस्तलिखिते यांचा संग्रह करून तो जतन करणे, ग्रंथालय विभागाचा वार्षिक अहवाल दरवर्षी राज्य ग्रंथालय परिषदेच्या मान्यतेनंतर शासनास सादर करणे, सार्वजनिक ग्रंथालये, ग्रंथालय संघ यांना शासन मान्यता तदर्थ, परिरक्षण, साधनसामग्री व अन्य सहाय्यक अनुदाने ग्रंथालय निधीतून मंजूर करणे, ग्रंथालय निधीचा हिशोब ठेवून त्याचा योग्य विनियोग करणे, ग्रंथालय शास्त्राच्या प्रशिक्षण वर्गाच्या परीक्षा घेणे व प्रशिक्षित मनुष्यबळ उपलब्ध करून देणे तसेच राज्यात प्रसिद्ध झालेल्या सर्व पुस्तकांची एक ग्रंथसूची प्रतिवर्षी प्रसिद्ध करण्याची जबाबदारीही ग्रंथालय संचालनालयाची आहे.

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ मधील प्रकरण-२ अनुच्छेद तीन अन्वये राज्य ग्रंथालय परिषदेची स्थापना करण्याची तरतूद आहे. महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ च्या अंमलबजावणीशी संबंधित असलेल्या सर्व बाबींवर राज्य शासनास सल्ला देणे हे सदर परिषदेचे मुख्य काम आहे. प्रस्तुत अधिनियमात प्रत्येक महसुली जिल्ह्यासाठी जिल्हा ग्रंथालय समितीची प्रस्थापना करण्याची तरतूद आहे. जिल्ह्यातील ग्रंथालय सेवेचा योग्य धर्तीवर विकास साधण्यासाठी सर्व बाबींवर राज्य शासनास सल्ला देणे, सार्वजनिक ग्रंथालय संबंधात विहित करण्यात येतील अशी कामे त्यांजकडून समाधानकारकपणे पार पाडण्यात येत आहेत याबद्दल खात्री करून घेणे इत्यादी जिल्हा ग्रंथालय समितीची कामे आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ चे उद्देश पार पाडण्यासाठी ग्रंथालय निधी या नावाने संबोधण्यात येणारा एक निधी प्रस्थापित करण्यात आला आहे. ग्रंथालय निधी हा कलम २० अन्वये राज्य शासनाने दिलेले अंशदान, कलम २१ अन्वये राज्य शासनाने दिलेली कोणतीही विशेष अनुदाने, भारत सरकारने सार्वजनिक ग्रंथालयाच्या विकासासाठी राज्य शासनास दिलेली कोणतीही अनुदाने आणि सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या विकासासाठी जनतेकडून देण्यात आलेली कोणतेही अंशदाने अथवा देणग्या यांचा मिळून झालेला आहे. सदर निधीतील पैसा अधिनियमाचे उद्देश पार पाडण्यासाठी तसेच (अ) सार्वजनिक ग्रंथालयांची प्रस्थापना, परिरक्षण व विकास, (ब) परिषदेच्या व समितीच्या सदस्यांना देण्याजोगा पूरक भत्ता व (क) ग्रंथालय संचालकांनी मान्यता दिलेल्या सार्वजनिक ग्रंथालयांना व ग्रंथालय संधांना सहाय्यक अनुदाने देणे यासाठी वापरावयाचा आहे.

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ अन्वये संपूर्ण राज्याकरिता एक राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय व प्रत्येक विभागासाठी एक विभागीय ग्रंथालय प्रस्थापित करण्याची तरतूद आहे. यानुसार सदर ग्रंथालयांचे परिरक्षण, संघटन व विकास यांची संपूर्ण जबाबदारी शासनाची असून, त्यावरील सर्व खर्च शासनाकडून करण्यात येतो. वरील तरतुदीनुसार पुणे, नागपूर, छत्रपती संभाजीनगर, रत्नागिरी, नाशिक व अमरावती येथे विभागीय ग्रंथालये प्रस्थापित करण्यात आली आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ मधील तरतुदीनुसार १९९४ साली राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, ग्रंथालय संचालनालयाकडे हस्तांतरीत करण्याची कार्यवाही पूर्ण करण्यात आलेली आहे.

तसेच कोकण विकासाच्या ४० कलमी कार्यक्रमातील कलम ३२ अन्वये दापोली येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्मृती ग्रंथालयाची स्थापना दिनांक १ नोव्हेंबर १९९६ ला करण्यात आली आहे. राज्यात उपलब्ध असलेली हस्तलिखिते संग्रही प्राप्त करून ती जतन करण्याकरिता ग्रंथालय संचालनालयात एक हस्तलिखित विभाग कार्यरत आहे.

राज्यात एकूण ३६ महसुली जिल्ह्यासाठी एक याप्रमाणे ३६ जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालये सध्या कार्यरत आहेत.

राज्यातील शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांना तांत्रिक मार्गदर्शन व अनुदान वितरण करण्यासाठी जिल्हा स्तरावर ३६ जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालये, कार्यरत आहेत. संचालनालयांसह सध्या एकूण ५१ कार्यालये असून त्यामध्ये ४२२ अधिकारी व कर्मचारी कार्यरत आहेत.

राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान, कोलकाता

देशभरातील सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या विकासासंदर्भात सर्वतोपरी कार्यरत असणाऱ्या, केंद्र शासनाच्या सांस्कृतिक विभागांतर्गत राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान कोलकातामार्फत राज्यातील शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांचा सर्वांगीण विकास साधण्यासाठी प्रतिष्ठान व राज्य शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने खालील योजना राबविण्यात येतातः--

(अ) समान निधी योजना (मॅचिंग स्किम्स), (ब) असमान निधी योजना (नॉन मॅचिंग स्किम्स).

समान निधी योजना (मॅचिंग स्किम्स).-- प्रस्तुत योजना राबविण्यासाठी प्रतिष्ठान व राज्य शासनाचे अंशदान ५०:५० या प्रमाणात आहे. सन २०१८-२०१९ या वर्षापासून राज्य शासनाचे प्रतिष्ठानसाठी अंशदान रुपये ३०० लाख रुपये व प्रतिष्ठानचे अंशदान रुपये ३०० लाख असा यासाठी एकूण निधी ६०० लाख सध्या उपलब्ध होते. त्याचे वितरण अंतिमतः प्रतिष्ठानकडून राज्यासाठी गठित करण्यात आलेल्या राज्य ग्रंथालय नियोजन समितीच्या निर्णयानुसार करण्यात येते.

या मुख्य योजनेअंतर्गत खालील योजना राबविण्यात येतात :--

अ. राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान व राज्य शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने राबविण्यात येणाऱ्या समान निधी योजना (MATCHING SCHEMES) खालीलप्रमाणे आहेत

- (१) ग्रंथसंच व इतर वाचनीय साहित्य वाढविण्यासाठी अर्थसाहाय्य योजना ;
- (२) ग्रामीण ग्रंथसंच केंद्र आणि फिरत्या ग्रंथालय सेवांच्या विकासासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (३) चर्चासत्र, कार्यशाळा, प्रशिक्षण वर्ग, ग्रंथ प्रदर्शन आणि ग्रंथालय जनजागृती करण्याबाबत कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (४) वाचकांना सुविधा देण्यासाठी ग्रंथालयात फर्निचर, स्टोरेज साहित्य आणि इतर वस्तूंच्या खरेदीस अर्थसाहाय्य ;
- (५) इमारत बांधकामासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (६) ग्रंथालयाचे अत्याधुनिकीकरणासाठीचे अर्थसाहाय्य ;
- (७) दिव्यांग अभ्यासक्रमाकरिता सुविधा निर्मितीसाठी अर्थसाहाय्य ;
- (८) ग्रंथालय मोबाईल लायब्ररी सेवा अर्थसाहाय्य.

ब. असमान निधी योजना (NON-MATCHING SCHEMES) खालीलप्रमाणे आहेत (सर्वस्वी प्रतिष्ठानचे अर्थसाहाय्य)

- (१) ग्रंथालय सेवा देणाऱ्या स्वयंसेवी संस्थांना ग्रंथ साधन सामग्री, फर्निचर, इमारत बांधकाम व इमारत विस्तार असमान निधीतून अर्थसाहाय्य ;
- (२) ' राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान ज्ञान कोपरा ' विकसित करण्यासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (३) महोत्सवी वर्ष ५०/६०/७५/१००/१२५/१५० वर्ष साजरे करण्यासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (४) राष्ट्रस्तरीय चर्चासत्र, कार्यशाळा, प्रशिक्षण वर्ग व जागरूकता कार्यक्रम आयोजनासाठी अर्थसाहाय्य ;
- (५) बाल ग्रंथालय व राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय ' बाल कोपरा ' स्थापन करण्याकरिता अर्थसाहाय्य ;

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट सार्वजनिक ग्रंथालय पुरस्कार

या योजनेंतर्गत राज्यातील मान्यताप्राप्त सार्वजनिक ग्रंथालयांना सन १९८४-८५ पासून दरवर्षी प्रोत्साहनार्थ पुरस्कार दिले जातात. सन २००२-२००३ पासून अ, ब, क आणि ड वर्गातील प्रत्येकी दोन (एक शहरी व एक ग्रामीण) ग्रंथालयाची निवड करून त्यांना नुकताच शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्रमांक मराग्रं-२०२२/प्र. क्र. ६०/ग्रंथालय कक्ष, दिनांक १६ नोव्हेंबर २०२३ अन्वये पुरस्काराच्या स्वरूपात बदल करण्यात येऊन शहरी व ग्रामीण विभागातील अ, ब, क व ड ग्रंथालयांना निकष व कार्यपद्धती अनुक्रमे सन्मानचिन्ह प्रमाणपत्र व ग्रंथ भेटयुक्त रुपये १.०० लाख, ७५ हजार, ५० हजार व २५ हजार समारंभपूर्वक पुरस्कार दिले जातात.

डॉ. एस. आर. रंगनाथन ग्रंथमित्र पुरस्कार

ग्रंथालय कायदा व ग्रंथालय संचालनालयाला २५ वर्षे पूर्ण झाल्याच्या निमित्ताने ग्रंथालय चळवळीत योगदान देणाऱ्या उत्कृष्ट ग्रंथालय कार्यकर्ता व सेवक यांना डॉ. एस. आर. रंगनाथन ग्रंथमित्र पुरस्कार देण्याची योजना सन १९९४ पासून सुरू करण्यात आली आहे.

सन २००२-२००३ पासून सदरहू पुरस्काराच्या संख्येत व रकमेत भरीव वाढ केली आहे. प्रस्तुत पुरस्कार राज्यस्तरावरील एकेक कार्यकर्ता व सेवक यांना रुपये ५०,००० तसेच राज्यातील ६ महसुली विभाग स्तरावर एकेक कार्यकर्ता व सेवक यांना रुपये २५,००० व सन्मानचिन्ह, प्रमाणपत्र, ग्रंथभेट देऊन समारंभपूर्वक गौरविण्यात येते.

ग्रंथोत्सव

ग्रामीण व शहरी भागातील जनतेच्या वाचन संस्कृतीमध्ये वाढ व्हावी या हेतूने राज्य शासनातर्फे ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते. ग्रंथप्रेमींना विविध प्रकाशनांचे विविध ग्रंथ एकाच ठिकाणी प्राप्त व्हावेत हा ग्रंथोत्सव आयोजनाचा मुख्य उद्देश आहे. याकरिता शासन पातळीवरील प्रयत्नांचा भाग म्हणून प्रतिवर्षी ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते. 'ग्रंथोत्सव' या कार्यक्रमाचे दोन दिवस संबंधित जिल्हा अथवा जिल्ह्यातील तालुका स्तरावर आयोजन करण्यात येते. यामध्ये वाचन संस्कृती वृद्धिंगत होण्यासाठी पूरक कार्यक्रम राबविले जातात. दिनांक १ डिसेंबर २०२३ अन्वये महाराष्ट्र राज्य सांस्कृतिक धोरण, २०१० अंतर्गत राज्यातील संबंधित जिल्हा अथवा जिल्ह्यातील तालुका स्तरावर प्रतिवर्षी 'ग्रंथोत्सव' हा उपक्रम आयोजित करण्याबाबत मान्यता देण्यात आलेली आहे.

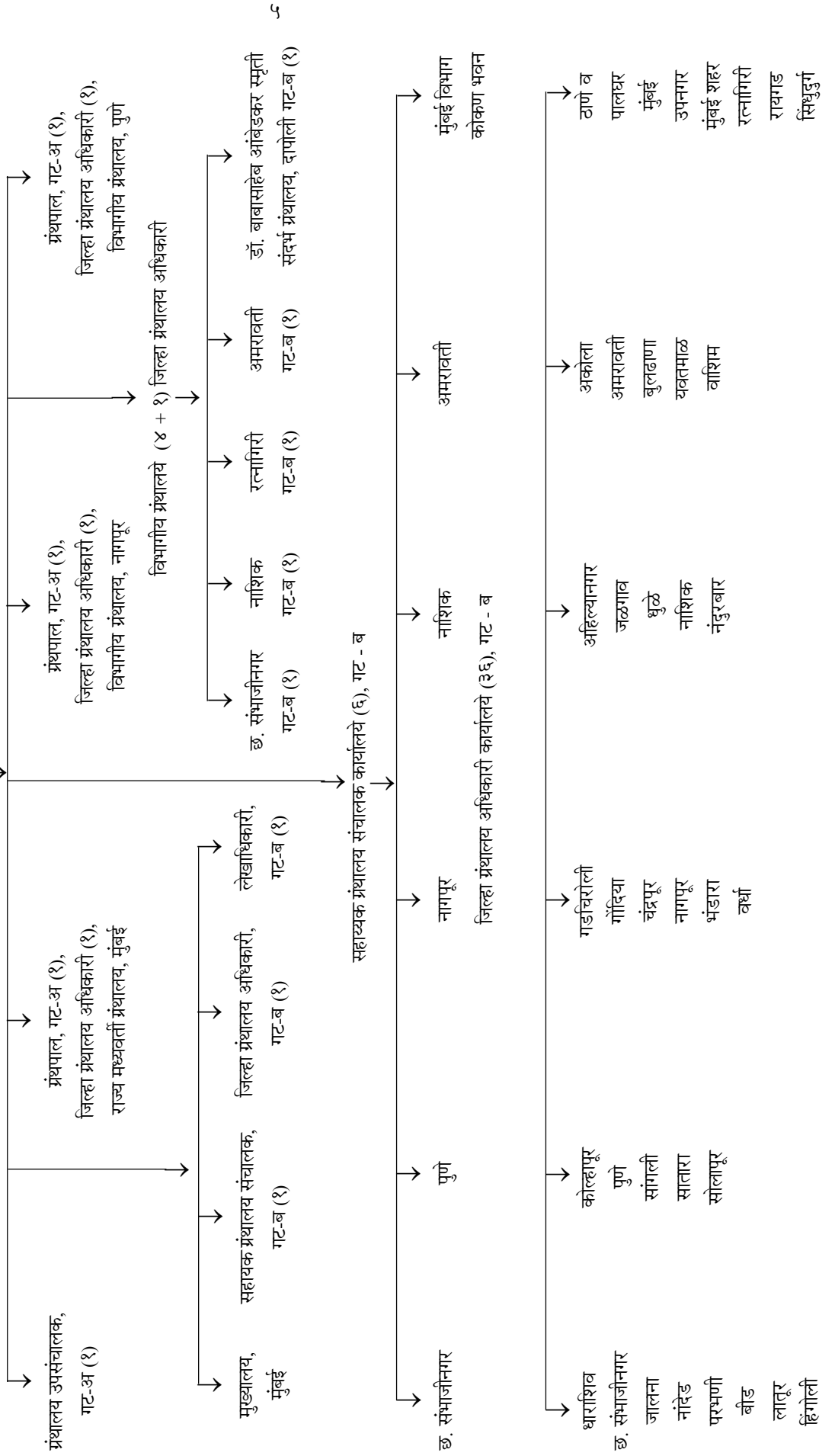

मा. मंत्री (उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग)

मा. राज्य मंत्री (उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग)

मा. प्रधान सचिव (उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग)

मा. ग्रंथालय संचालक, गट-अ (१)

(दोन) वित्तीय आवश्यकता - (अनिवार्य)

(रुपये हजारांत)

तपशील	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२०२५	अर्थसंकल्पीय २०२५-२०२६	सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२६-२०२७
१	२	३	४	५
(अ) कार्यवार वर्गीकरण--				
(एक) संचालक व प्रशासन (अनिवार्य) ..	66191	87030	89681	92954
(दोन) शासकीय मध्यवर्ती, विभागीय व जिल्हा ग्रंथालये. (अनिवार्य)	243572	287887	307236	292305
(तीन) अनुदानप्राप्त ग्रंथालये(अनिवार्य) ..	2044841	2099039	1700000	2099039
(चार) ग्रा.पं. ग्रंथालयांना सहा. अनुदाने (अनिवार्य)	21379	32170	22519	32170
एकूण (अ)	2375983	2506126	2119436	2516468
ग्रंथालय निधीला अंशदान	1916500	1916500	1916500	1916500
निव्वळ	459483	589626	202936	599968
(आ) कार्यवार वर्गीकरण--				
(पाच) ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करणे (०२) (०३)	6000	6001	6000	6001
(सहा) राजाराम मोहनराय ग्रंथालय प्रतिष्ठानसाठी अंशदान (०३) (०२)	0	30000	21000	30000
एकूण (आ)	6000	36001	27000	36001
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण				
(एक) संचालक व प्रशासन				
वेतन व मंजुरी	60855	74033	70328	74834
कार्यालयीन खर्च व सा. पु. व भाडेपट्टी कर इतर	2671	4436	3299	4494
	2665	8561	16054	13626
एकूण (एक)	66191	87030	89681	92954

(दोन) शासकीय मध्यवर्ती, विभागीय व जिल्हा ग्रंथालये--

वेतन व मंजुरी	221195	263801	250602	267725
कार्यालयीन खर्च व सा. पु.	10304	8071	6048	8191
भाडेपट्टी कर इतर	12073	16015	50586	16389
एकूण (दोन)	243572	287887	307236	292305
(तीन) अनुदानप्राप्त ग्रंथालये	-	-	0	0
सहाय्यक अनुदाने (अनिवार्य)	2044841	2099039	1700000	2099039
(चार) ग्रा. पं. ग्रंथालयांना सहा. अनुदाने	21379	32170	22519	32170
एकूण (तीन + चार)	2066220	2131209	1722519	2131209
(पाच) ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करणे				
वेतन व मंजुरी	0	0	0	0
कार्यालय व सा. पु.	0	0	0	0
भाडे व कर व इतर	6000	6001	6000	6001
एकूण	6000	6001	6000	6001

6

(सहा) राजा राम मोहन रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठानसाठी अंशदान

वेतन व मंजुरी	0	0	0	0
कार्यालय व सा. पु.	0	0	0	0
भाडे व कर व इतर	0	30000	21000	30000
एकूण	0	30000	21000	30000
(ब) एकूण बेरीज (१+२+३+४+५+६)	2381983	2542127	2146436	2552469
ग्रंथालय निधी आंतरलेखा	1916500	1916500	1916500	1916500
हस्तांतरण				
(ब) निव्वळ बेरीज	465483	625627	229936	635969
वित्तीय साधनांचे वर्गीकरण	2381983	2542127	2146436	2552469
मा. क्र. डब्ल्यू-४ एकूण	2381983	2542127	2146436	2552469

(दोन) वित्तीय आवश्यकता - (कार्यक्रम)

(रुपये हजारांत)

तपशील	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२०२५	अर्थसंकल्पीय २०२५-२०२६	सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२६-२०२७
१	२	३	४	५
(अ) कार्यवार वर्गीकरण--				
(एक) सार्वजनिक ग्रंथालयांना साहाय्य.. (कार्यक्रम)	0	1	1	2500
(दोन) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय व सहा. विभागीय ग्रंथालयांमध्ये फिरती ग्रंथालय सेवा (कार्यक्रम).	0	3	3	3
(तीन) ग्रंथालय संचालनालय आणि सहा. स.ग्रं.स. कार्यालयाचे संगणकीकरण (कार्यक्रम).	8784	23500	10900	159388
(चार) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालयांचे संगणकीकृत ग्रंथालय सेवा (कार्यक्रम).	4969	5002	3502	213200
(पाच) एशियाटीक सोसायटी लायब्ररी.. मुंबईचा विकास (कार्यक्रम).	22900	10000	10000	20100
(सहा) मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, दुर्मिल ग्रंथ व हस्तलिखितांचे डिजिटलायझेशन करण्यासाठी अनुदान	0	20000	10000	10000
एकूण (अ)	36653	58506	34406	405191
(आ) कार्यवार वर्गीकरण--				
(सात) शिक्षण, क्रीडा, कला व सांस्कृतिक कार्य यांवरील भांडवली खर्च (कार्यक्रम).	136766	213580	462412	60000
(आठ) मुले व किशोरवयीन यांच्यासाठी ग्रंथालय आणि डिजिटल पायाभूत सुविधा (कार्यक्रम).	0	0	0	3
एकूण (आ)	136766	213580	462412	60003
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण				
(एक) सार्वजनिक ग्रंथालयांना साहाय्य.. सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	0	1	1	2500
एकूण (एक)	0	1	1	2500

(दोन) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय व सहा. विभागीय ग्रंथालयामध्ये फिरती ग्रंथालय सेवा	0	1	1	1	1
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1	1
पेट्रोल, तेल व वंगण	0	1	1	1	1
मोटार वाहने	0	1	1	1	1
एकूण (दोन)	0	3	3	3	3
(तीन) ग्रंथालय संचालनालय आणि सहा. स. ग्रं. कार्यालयाचे संगणकीकरण	8385	1000	1000	5000	15000
कंत्राटी सेवा	0	10000	3000	10000	40000
संगणक खर्च	399	10000	5000	102888	1500
सामग्री पुरवठा	0	1000	900	159388	
यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	1500			
सहायक अनुदाने	8784	23500	10900		
एकूण (तीन)				159388	
(चार) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालयांचे संगणकीकृत ग्रंथालय सेवा	0	1	1	2550	
कंत्राटी सेवा	0	5000	3500	2850	
संगणक खर्च	0	1	1	207800	
सहायक अनुदाने	-	5002	3502	213200	
एकूण (चार)					
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					
(पाच) एशियाटीक सोसायटी लायब्ररी.. मुंबईचा विकास कार्यक्रम सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	22900	10000	10000	20100	
एकूण (पाच)	22900	10000	10000	20100	
(सहा) मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, दुर्मिल ग्रंथ व हस्तलिखितांचे डिजिटलायझेशन करण्यासाठी अनुदान (कार्यक्रम) सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	0	20000	10000	10000	
एकूण (सहा)	0	20000	10000	10000	

(दोन) वित्तीय आवश्यकता - (कार्यक्रम)

(रुपये हजारांत)

तपशील	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२०२५	अर्थसंकल्पीय २०२५-२०२६	सुधारलेले अंदाज २०२५-२०२६	अर्थसंकल्प २०२६-२०२७
१	२	३	४	५
(सात) शिक्षक, क्रीडा, कला व सांस्कृतिक कार्य यावरील भांडवली खर्च	०	०	०	०
लहान बांधकामे	१३६७६६	१८५७२२	४०२०९८	५२१७४
मोठी बांधकामे	०	२५८१५	५५८९१	७२५२
आंतरलेखा हस्तांतरण-आस्थापना खर्च	०	२०४३	४४२३	५७४
आंतरलेखा हस्तांतरण-हत्यारे व सयंत्रे यांचा खर्च				
एकूण (सात)	१३६७६६	२१३५८०	४६२४१२	६००००
(आठ) मुले व किशोरवयीन यांच्यासाठी ग्रंथालय आणि डिजिटल पायाभूत सुविधा (कार्यक्रम).				
सामग्री पुरवठा	०	०	०	१
इतर खर्च	०	०	०	१
मोठी बांधकामे	०	०	०	१
एकूण (आठ)	०	०	०	३
एकूण	१३६७६६	२१३५८०	४६२४१२	६०००३
(ब) एकूण बेरीज (१+२+३+४+५+६+७+८)	१७३४१९	२७२०८६	४९६८१८	४६५१९४
वित्तीय साधनांचे वर्गीकरण	१७३४१९	२७२०८६	४९६८१८	४६५१९४
मागणी क्र. डब्ल्यू-४ एकूण	१७३४१९	२७२०८६	४९६८१८	४६५१९४

(तीन) सार्वजनिक कार्यभाराचा सारांश आणि वित्तीय गरजांचे स्पष्टीकरण

१. ग्रंथालय संचालनालय

१. (१) ग्रंथालय संचालनालयातील अंमलबजावणी अधिकाऱ्यांच्या ग्रंथालयांना भेटी

महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ अन्वये ग्रंथालय संचालक हे संचालनालयाचे खातेप्रमुख आहेत. ग्रंथालय संचालक हे सार्वजनिक ग्रंथालये व सार्वजनिक ग्रंथालय पद्धतीचे नियोजन, परिरक्षण, संघटन व विकास यासाठी जबाबदार आहेत. ग्रंथालय संचालकांना राज्यातील एकूण एकोणपन्नास (४९) दुय्यम कार्यालयांना भेटी देऊन मार्गदर्शन करावे लागते. तसेच सार्वजनिक ग्रंथालयांना तांत्रिक बाबींवर मार्गदर्शन करून त्यावर देखरेख ठेवावी लागते. आपल्या दौऱ्याच्यावेळी ते सार्वजनिक वाचनालय व ग्रंथालय संघांना भेटी देऊन मार्गदर्शन करतात व ग्रंथालयीन कार्यकर्त्यांशी ग्रंथालय विकासाच्या दृष्टीने चर्चा करतात.

प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या भेटी दर्शविणारा तक्ता

तक्ता २ Table II

अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२६ (अपेक्षित)	२०२६-२७ (अंदाजे)
1	2	3	4	5
1	सहायक ग्रंथालय संचालक, कोकण भवन	2	2	2
2	सहायक ग्रंथालय संचालक, पुणे	0	0	1
3	सहायक ग्रंथालय संचालक, छत्रपती संभाजीनगर	2	2	2
4	सहायक ग्रंथालय संचालक, नागपूर	2	2	2
5	सहायक ग्रंथालय संचालक, नाशिक	2	2	2
6	सहायक ग्रंथालय संचालक, अमरावती	1	0	0
7	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, पुणे	2	2	2
8	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, छत्रपती संभाजीनगर	2	2	2
9	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, नागपूर	1	2	2
10	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, नाशिक	2	2	2
11	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, अमरावती	1	0	0
12	शासकीय विभागीय ग्रंथालय, रत्नागिरी	1	1	1
13	राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, मुंबई	2	2	2
14	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्मृती ग्रंथालय, दापोली	1	1	2
15	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, अहिल्यानगर	2	1	2
16	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, अमरावती	2	2	2
17	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर	2	2	2
18	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, धाराशिव	0	2	2
19	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, कोल्हापूर	1	2	2
20	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, गडचिरोली	1	1	1
21	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, गोंदिया	1	2	1
22	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, जळगाव	1	0	2
23	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, जालना	0	2	2
24	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, नेरुळ, नवी मुंबई	2	2	2
25	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, धुळे	2	2	1
26	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, नंदुरबार	0	1	1
27	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, नाशिक	2	2	2
28	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, नांदेड	1	1	1
29	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, परभणी	0	1	2

प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या भेटी दर्शविणारा तक्ता--चालू

तक्ता २ Table II--contd.

अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव	२०२४-२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२६ (अपेक्षित)	२०२६-२७ (अंदाजे)
1	2	3	4	5
30	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, पुणे	0	2	2
31	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, मुंबई उपनगर	2	1	2
32	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, मुंबई शहर	2	1	2
33	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, बीड	1	1	2
34	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, रायगड	0	2	2
35	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, रत्नागिरी	1	1	2
36	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, लातूर	0	2	1
37	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, वाशिम	0	1	1
38	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, सांगली	2	2	1
39	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, सातारा	0	1	1
40	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, सिंधुदुर्ग	1	1	1
41	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, सोलापूर	0	2	2
42	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, हिंगोली	0	1	1
43	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, अकोला	0	1	1
44	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, चंद्रपूर	1	2	1
45	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, नागपूर	1	2	2
46	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, बुलढाणा	0	1	1
47	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, भंडारा	1	1	1
48	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, यवतमाळ	2	1	1
49	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, वर्धा	1	1	1
50	जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालय, पालघर	1	1	2
	एकूण ..	54	71	77

१. (२) सार्वजनिक ग्रंथालयांची तपासणी.-- महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ मधील तरतुदीनुसार करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये (सहायक अनुदान आणि इमारत, साधनसामग्री यासाठी मान्यता) नियम, १९७० अन्वये शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांना ग्रंथालय संचालनालयाकडून संबंधित जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालयामार्फत अनुदान देण्यात येते. या ग्रंथालयांची तपासणी ग्रंथालय संचालक किंवा त्यांनी या बाबतीत प्राधिकृत केलेले तपासणी अधिकारी करतात. ग्रंथालय निरीक्षकांना ग्रंथालयांना भेटी देऊन त्यांचे हिशोब तपासणे व ग्रंथालयांना अनुदानविषयक नियमाप्रमाणे किती अनुदान मंजूर करावयाचे ते पाहावे लागते. याशिवाय निरीक्षक ग्रंथालयांना तांत्रिक सल्ला देतात व ग्रंथालयांच्या सेवा विकासाच्या प्रगतीच्या दृष्टीने मार्गदर्शन करतात. ग्रंथालयाच्या कार्यकारी मंडळाला व ग्रंथालयीन कार्यकर्त्यांना ग्रंथालयाच्या तपासणीच्यावेळी योग्य सल्ला देत असतात. सद्यस्थितीत महाराष्ट्र राज्यात ३१ मार्च २०२५ अखेर एकूण १११५५ शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालये आहेत. त्यापैकी १२७ ग्रामपंचायतींनी चालविलेली ग्रंथालये आहेत. संबंधित जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालयाने आदेशित केल्यानुसार प्राधिकृत तपासणी अधिकारी ग्रंथालयांची तपासणी करतात.

शासन निर्णय क्रमांक मराग्रं-२००६/१२२/०६, साशि-५, दिनांक १५ सप्टेंबर २००६, २५ सप्टेंबर २००६ व ७ ऑक्टोबर २००६ अन्वये नवीन ग्रंथालयांना शासन मान्यता व दर्जाबदल याकरिता जिल्हा/विभाग/राज्यस्तरीय निरीक्षण समित्या गठित करण्यात आल्या होत्या. त्याबाबत नवीन निकष लागू करण्यात आले होते. परंतु सन २००७-०८ या वर्षात २९ ऑक्टोबर २००७ रोजी शासन आदेशाद्वारे सदर समिती पद्धती रद्द करण्यात येऊन प्रचलित निकषानुसार पूर्ववत ग्रंथालय संचालनालयामार्फत हे काम करण्यात येत असून मान्यता/दर्जावाढ त्यांच्या स्तरावरून देण्यात येते. शासन निर्णय क्र. मराग्रं/२००९/प्र.क्र.२३६/साशि-५, दि. २१ फेब्रुवारी २०१२ व शासन निर्णय क्र. मराग्रं/२०१२/प्र.क्र. २५६/साशि-५, दि. २२ मार्च २०१३ तसेच शासन निर्णय क्र. मराग्रं/२०१२/प्र.क्र. २५३/२०१३/साशि-५, दि. ७ जून २०१४ नुसार नवीन ग्रंथालयांना शासन मान्यता देणे व कार्यरत शासनमान्य ग्रंथालयांना दर्जा / वर्गवाढ देणे ही प्रक्रिया सद्यस्थितीत स्थगित आहे.

तपासणी अधिकाऱ्यामार्फत होणाऱ्या सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या तपासणीसंबंधीची माहिती दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ३ Table III

वर्ष	सार्वजनिक ग्रंथालयाची संख्या					ट्रिविलेल्या लक्ष्यानुसार प्रतिवर्षी अपेक्षित		प्रत्यक्ष तपासणी झालेल्या ग्रंथालयांची संख्या					
	अ	ब	क	ड	नवीन	एकूण	तपासण्या	अ	ब	क	ड	नवीन	एकूण
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2024-2025 .. (प्रत्यक्ष)	330	2073	3975	4777	--	11150	0	0	0	0	0	0	0
2025-2026 .. (अपेक्षित)	330	2073	3975	6483	--	12861	12861	330	2073	3975	6483	0	12861
2026-2027 .. (अंदाजे)	386	2905	3521	6049	--	12861	12861	386	2905	3521	6049	0	12861

१. (३) शासकीय विभागीय ग्रंथालये .-- महाराष्ट्र ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने विभागीय ग्रंथालयांची स्थापना करावयाची आहे. त्याप्रमाणे पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, नाशिक, रत्नागिरी व अमरावती या महसुली विभागाच्या ठिकाणी या ग्रंथालयांची स्थापना झालेली आहे. विभागीय ग्रंथालयाचे मुख्य कार्य, प्रेस अँड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स अँक्ट, १८६७ प्रमाणे राज्यात छापल्या जाणाऱ्या प्रत्येक मराठी पुस्तकाची एक प्रत मिळवून त्यांचे जतन व संवर्धन करणे (हे कार्य राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, मुंबई, पुणे, नागपूर येथील विभागीय ग्रंथालये करतात) या ग्रंथालयात वाचनाची विनामूल्य सोय उपलब्ध आहे. तसेच व्यक्ती सभासद व संस्था सभासद यांना ग्रंथालय सेवा, विद्यार्थी व संशोधक यांना वाचनीय साहित्य उपलब्ध असते.

विभागीय ग्रंथालयाकरिता खरेदी केलेली व मुद्रकांकडून प्राप्त पुस्तकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ४ Table IV

अनु-क्रमांक	विभागीय ग्रंथालयाचे नाव	३१-३-२०२५ अखेर असलेल्या पुस्तकांची संख्या		मुद्रण व ग्रंथ नोंदणी अधिनियम अन्वये मिळालेल्या पुस्तकांची संख्या		खरेदी केलेल्या पुस्तकांची संख्या		निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची वार्षिक सरासरी		एम.ए./पीएचडी तसेच संशोधन वगैरेकरिता प्रंथालयाचा फायदा घेतलेले विद्यार्थी				
		२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२६-२०२७ (अपेक्षित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२६-२०२७ (अपेक्षित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२६-२०२७ (अपेक्षित)			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१	पुणे	..	२०८९	३०००	३५००	५०७	१०००	१५००	२२१	५००	८००	३२४२	५०००	६०००
२	नागपूर	..	८७०८४	३००	३५००	०	०	०	२४६	३५०	४००	३५०	४५०	५५०
३	छ. संभाजीनगर	..	१९८५९५	०	०	५२६	६७०	७००	१४८००	२१६००	२४०००	१५०	३४०	५५०
४	नाशिक	..	९५१८१	०	०	७	१००	१५०	६५	१००	१२०	७९	१२०	१५०
५	रत्नागिरी	..	११३७९४	०	०	४३	२५०	३००	१५००	४०००	५०००	१२०	३१०	३५०
६	अमरावती	..	१२०८१९	०	०	३८५०	१५००	२०००	६४२२	७४००	७६००	३०	३०	२५

राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालयाकरिता खरेदी केलेली व प्रकाशक / मुद्रकांकडून प्राप्त पुस्तकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ४-अ Table IV-A

पु. व प्रं. नों.	३१-३-२०२५ अखेर असलेल्या पुस्तकांची संख्या	मुद्रण व ग्रंथनोंदणी अधिनियमान्वये प्राप्त पुस्तकांची संख्या		ग्रंथ प्रदान अधिनियमान्वये प्राप्त पुस्तकांची संख्या		खरेदी केलेल्या पुस्तकांची संख्या		एम.ए./पीएचडी तसेच संशोधन वगैरेकरिता प्रंथालयाचा लाभ घेतलेले विद्यार्थी					
		२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
पु. व प्रं. नों.	२५६६००७	१९०	२१०	३३१	०	०	०	०	०	०	३६८४	४०५२	४४५७
प्रं. प्र. अ.	८९३४१२	०	०	०	९४९१	१०५००	११५५०	०	०	०	—	—	—

तक्ता ५
TABLE V

---

१. (४) शासकीय जिल्हा ग्रंथालये

राज्यात ३६ शासकीय जिल्हा ग्रंथालये २०११-१२ अखेर स्थापित झाली असून या जिल्हा ग्रंथालयांचा सर्व खर्च आणि व्यवस्था शासनामार्फत होते. ही ग्रंथालये जिल्ह्याच्या प्रमुख ठिकाणी आहेत. ग्रामीण भागात ग्रंथालय केंद्रे स्थापून विनामूल्य ग्रंथालय सेवा उपलब्ध करून देणे, केंद्रांना भेटी देऊन पुस्तकांचे संच ठराविक कालावधी नंतर बदलणे ही कामे जिल्हा ग्रंथपालांना करावी लागतात. ही केंद्रे प्रामुख्याने शाळा व शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालये व ग्रामपंचायतीची कार्यालये यामध्ये स्थापन करण्यात आली आहेत. सामान्यपणे स्थानिक ग्रंथालयाचा ग्रंथपाल, प्राथमिक शिक्षक तसेच ग्रामसेवक या केंद्रांचा प्रमुख म्हणून काम पाहतो.

जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालये यांच्यामार्फत खरेदी केलेल्या व वाचकांस निर्गमित केलेल्या पुस्तकांसंबंधीची माहिती

तक्ता ५ TABLE V

अनु- क्रमांक	ग्रंथालयाचे नाव	३१-३-२०२५ अखेर असलेल्या पुस्तकांची संख्या				वाचकांना निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची संख्या	
		२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२६-२०२७ (अंदाजे)	संदर्भासंबंधात निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची संख्या	संदर्भासंबंधात निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची संख्या	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	दापोली	41126	322	400	450	250	550
2	अहिल्यानगर	27375	1996	500	1000	500	75
3	अमरावती	25207	3420	6250	3500	649	1742
4	छ. संभाजीनगर	17845	334	360	410	3947	790
5	धाराशिव	35476	1261	2500	3500	350	75
6	कोल्हापूर	35262	157	160	175	2689	171
7	गडचिरोली	51757	197	300	500	523	35
8	गोंदिया	51632	2227	1000	1500	2309	72
9	जळगाव	24356	30	70	150	24356	1710
10	जालना	135181	1813	1905	1780	4527	315
11	ठाणे	84365	462	300	300	9560	3295
12	धुळे	89078	1235	800	850	1304	615
13	नंदुरबार	92464	1779	1500	1600	445	141
14	नाशिक	55040	0	1000	900	844	20
15	नांदेड	82255	1983	1000	2000	843	54
16	परभणी	70738	2175	2500	2700	3720	1900
17	पुणे	126737	349	600	620	3271	1540
18	मुंबई उपनगर	63779	375	300	300	3800	0
19	मुंबई शहर	29893	0	0	0	2500	2000
20	बीड	52775	4993	5000	5500	13860	1252
21	रायगड	89068	91	100	200	500	100
22	रत्नागिरी	68022	16	200	250	1163	289
23	लातूर	52327	144	150	500	15305	30
24	वाशिम	60769	252	475	650	4650	1960
25	सांगली	15976	77	100	150	1039	114
26	सातारा	23759	48	75	100	1420	133
27	सिंधुदुर्ग	44504	524	800	900	3000	890
28	सोलापूर	27216	813	1000	1100	4560	22110

तक्ता ५-चालू TABLE V--contd.

अनु- क्रमांक	ग्रंथालयाचे नाव	३१-३-२०२५ अखेर असलेल्या पुस्तकांची संख्या	खरेदी केलेल्या व खरेदी अपेक्षित असलेल्या पुस्तकांची संख्या			वाचकांना निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची संख्या	संदर्भासंबंधात निर्गमित केलेल्या पुस्तकांची संख्या
			२०२४-२०२५ (प्रत्यक्ष)	२०२५-२०२६ (अपेक्षित)	२०२६-२०२७ (अंदाजे)		
1	2	3	4	5	6	7	8
29	हिंगोली	.. 55929	8526	7000	5000	395	24
30	अकोला	.. 174339	406	10000	12000	1800	609
31	चंद्रपूर	.. 137161	593	2000	1000	5628	1376
32	नागपूर	.. 106938	653	1500	2000	352	290
33	बुलढाणा	.. 161636	928	1500	2000	2435	1237
34	भंडारा	.. 84905	947	0	100	1848	135
35	यवतमाळ	.. 118533	0	300	1000	3748	127
36	वर्धा	.. 111683	0	200	5000	3550	12500
37	पालघर	.. 0	0	6000	3000	125	11
एकूण		.. 2525076	39126	57845	62685	131765	38587

चार - क योजनेअंतर्गत केंद्रासंबंधी माहिती दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ६ TABLE VI

अनुक्रमांक	ग्रंथालयाचे नाव	केंद्रांची संख्या			केंद्रांना वितरण करण्याकरिता असलेली पुस्तकांची संख्या			केंद्रांना निर्गमित केलेल्या पुस्तकांच्या संचांची संख्या		
		2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)	2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)	2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	रा.म.ग्रं., मुंबई	.. 0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	शा.वि.ग्रं., पुणे	.. 0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	शा.वि.ग्रं., रत्नागिरी	.. 49	70	80	450	3500	4000	80	140	160
4	शा.वि.ग्रं., छ. संभाजीनगर	.. 99	120	150	32000	37000	42000	27	42	60
5	शा.वि.ग्रं., अमरावती	.. 172	172	172	0	0	0	0	0	0
6	शा.वि.ग्रं., नागपूर	.. 14	20	25	450	1600	3200	35	85	150
7	शा.वि.ग्रं., नाशिक	.. 0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	डॉ. आंबेडकर स्मृती ग्रं., दापोली	20	40	50	41126	41126	42000	5	10	20
9	जि.ग्रं.अ., अहिल्यानगर	.. 13	50	50	29371	30500	30500	20	43	50
१०	जि.ग्रं.अ., अमरावती	.. 0	0	0	0	0	0	0	0	0
११	जि.ग्रं.अ., छ. संभाजीनगर	.. 2	6	10	10000	14000	14500	0	48	80
१२	जि.ग्रं.अ., धाराशिव	.. 0	0	0	0	0	0	0	0	0
१३	जि.ग्रं.अ., कोल्हापूर	.. 182	190	195	15088	15125	15150	41	50	60
१४	जि.ग्रं.अ., गडचिरोली	.. 20	30	30	425	350	500	7	20	50
१५	जि.ग्रं.अ., गोंदिया	.. 3	4	6	155	190	222	24	30	36
१६	जि.ग्रं.अ., जळगाव	.. 2	60	80	6500	7000	6500	8000	24	110
१७	जि.ग्रं.अ., जालना	.. 79	12	17	0	6600	9000	0	550	750

तक्ता ६--चालू TABLE VI--contd.

अनुक्रमांक नाव	ग्रंथालयाचे नाव	केंद्रांची संख्या			केंद्रांना वितरण करण्याकरिता असलेली पुस्तकांची संख्या			केंद्रांना निर्गमित केलेल्या पुस्तकांच्या संचांची संख्या			
		2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)	2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)	2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2025-2026 (अपेक्षित)	2026-2027 (अंदाजे)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
१८	जि.ग्रं.अ., ठाणे	..	0	0	0	0	0	0	0	0	
१९	जि.ग्रं.अ., धुळे	..	1	10	15	500	600	650	12	20	25
२०	जि.ग्रं.अ., नंदुरबार	..	61	10	10	100000	15000	15000	0	10	10
२१	जि.ग्रं.अ., नाशिक	..	61	63	64	1100	22000	40000	44	60	100
२२	जि.ग्रं.अ., नांदेड	..	17	22	30	300	1100	1500	16	22	30
२३	जि.ग्रं.अ., परभणी	..	14	21	21	10000	15000	15000	0	600	600
२४	जि.ग्रं.अ., पुणे	..	87	90	102	500	750	850	100	100	110
२५	जि.ग्रं.अ., मुंबई उपनगर	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
२६	जि.ग्रं.अ., मुंबई शहर	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
२७	जि.ग्रं.अ., बीड	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
२८	जि.ग्रं.अ., रायगड	..	27	5	10	250	300	500	10	15	20
२९	जि.ग्रं.अ., रत्नागिरी	..	8	15	20	28200	28500	29000	4	10	15
३०	जि.ग्रं.अ., लातूर	..	2	5	7	400	900	1800	12	72	200
३१	जि.ग्रं.अ., वाशिम	..	13	10	12	0	650	850	0	100	125
३२	जि.ग्रं.अ., सांगली	..	224	100	120	15886	15976	16050	831	1250	1400
३३	जि.ग्रं.अ., सातारा	..	148	20	40	475	775	825	15	30	47
३४	जि.ग्रं.अ., सिंधुदुर्ग	..	4	6	8	34	38	42	3	6	8
३५	जि.ग्रं.अ., सोलापूर	..	22	25	30	27216	28300	29300	240	1000	1500
३६	जि.ग्रं.अ., हिंगोली	..	4	7	15	0	30	90	0	10	20
३७	जि.ग्रं.अ., अकोला	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
३८	जि.ग्रं.अ., चंद्रपूर	..	127	180	250	3810	4050	7500	254	270	500
३९	जि.ग्रं.अ., नागपूर	..	100	110	120	106938	108438	110438	21	20	30
४०	जि.ग्रं.अ., बुलढाणा	..	229	260	310	2550	9500	15700	51	150	200
४१	जि.ग्रं.अ., भंडारा	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४२	जि.ग्रं.अ., यवतमाळ	..	112	125	150	18000	19000	20000	0	35	40
४३	जि.ग्रं.अ., वर्धा	..	70	5	5	0	5000	6000	0	5000	7000
४४	जि.ग्रं.अ., पालघर	..	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		..	1986	1863	2204	451724	433772	479167	9852	9822	13506

१. राज्य ग्रंथालय परिषद.-- १९६७ च्या महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये कायद्यामध्ये राज्य ग्रंथालय परिषद स्थापन करण्याची तरतूद आहे. उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री हे या परिषदेचे पदसिद्ध अध्यक्ष असतात व राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण हे उपाध्यक्ष असतात. ही परिषद ग्रंथालयाच्या सर्वांगीण विकास व समृद्धीसाठी सर्व बाबतीत शासनास सल्ला देण्याचे कार्य करते. परिषदेच्या वर्षातून साधारण दोन सभा अपेक्षित असतात. ग्रंथालय संचालक हे या परिषदेचे सदस्य सचिव असतात.

२. ग्रंथ निवड समिती.-- १९६७ च्या महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियमामध्ये ग्रंथ निवड समितीची प्रस्थापना करण्याची तरतूद आहे. सदर समितीची नियुक्ती शासनामार्फत केली जाते. या समितीमार्फत सार्वजनिक ग्रंथालयांना उपयुक्त निवडक पुस्तकांची शिफारस केली जाते. समितीच्या वर्षातून दोन सभा अपेक्षित आहेत.

समितीच्या बैठकीसंबंधी माहिती दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ७ TABLE VII

No. of Meetings held / proposed to be held	झालेल्या सभांची संख्या / प्रस्तावित संख्या		
	2024-25	2025-26	2026-27
	प्रत्यक्ष	अपेक्षित	अंदाजे
1. राज्य ग्रंथालय परिषद ..	0	0	1
2. ग्रंथ निवड समिती ..	1	2	2
3. राज्य ग्रंथालय नियोजन समिती (S. L. P. C.) ..	1	1	1
4. राज्य ग्रंथालय नियोजन समितीची उपसमिती ..	1	1	1
5. ई- ग्रंथालय समिती ..	0	0	1

सार्वजनिक ग्रंथालयांना दिली जाणारी परिरक्षण व अन्य अनुदाने

महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालये अधिनियम, १९६७ अन्वये ग्रंथालये संचालकांना राज्यातील सार्वजनिक ग्रंथालये राज्य विभाग व जिल्हा ग्रंथालय संघ तसेच संशोधन व साहित्य संस्था ग्रंथालयांना नियमाप्रमाणे मान्यता व अनुदान देण्याचे अधिकार प्रदान केले आहेत. हे अनुदान मागील वर्षाच्या मान्य बाबींवरील खर्चाच्या ९० टक्के व खाली नमूद केलेल्या ठराविक मर्यादेपर्यंत वर्गवारीनुसार मंजूर करण्यात येते. शासन निर्णय क्रमांक मराप्रं २००७/(२९१/०७)साशि-५, दिनांक ३० मार्च २०१० नुसार राज्य विभाग, जिल्हा ग्रंथालय संघाच्या परिरक्षण अनुदान आणि अधिवेशन अनुदानाऐवजी सुधारित एकत्रित अनुदान वाढीस तसेच संशोधन व साहित्य संस्था ग्रंथालयाच्या परिरक्षण अनुदानामधील वाढीस सन २००९-१० पासून शासन मान्यता देण्यात आली आहे. शासन निर्णय क्रमांक मराप्रं-२०२२/प्र. क्र. २१/साशि-५, दिनांक २१ डिसेंबर २०२२ नुसार शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या विद्यमान परिरक्षण अनुदानात सन २०२२-२०२३ पासून ६० टक्के वाढ करण्यात आली आहे. महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये सहायक अनुदान आणि इमारत व साधनसामग्री यासाठी मान्यता नियम, १९७० तयार करण्यात आले आहेत. राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त सार्वजनिक ग्रंथालयांना जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी कार्यालयामार्फत सहायक अनुदान वितरीत करण्यात येत होते.

सदर अनुदान वितरण पद्धत कालानुरूप अधिक सुलभ, प्रभावी, पारदर्शक व गतिमान होण्याच्या दृष्टीने संगणकाधारित पद्धत अंगीकारणे आवश्यक आहे. ई-प्रशासनाच्या दिशेने एक पाऊल याअनुषंगाने विभागाचा दिनांक १४ जुलै २०२३, शानि. शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या सहायक अनुदानाची कार्यवाही ग्रंथालय अनुदान व्यवस्थापन प्रणाली (Library Grant Management Systems) च्या माध्यमातून करून ग्रंथालयांचे अनुदान सन २०२३-२४ पासून ग्रंथालय संचालनालयाकडून ग्रंथालयांच्या थेट बँक खाती ईसीएस (ECS) द्वारे जमा करण्यात येते.

ग्रंथालयाचा वर्ग	ग्रंथालयाच्या वर्गवारीनुरूप मिळणारे कमाल परिरक्षण अनुदान (रक्कम रुपयांत)		
	जिल्हा	तालुका	इतर
अ ..	11,52,000	6,14,400	4,60,800
ब ..	6,14,400	4,60,800	3,07,200
क ..	—	2,30,400	1,53,600
ड ..	—	—	48,000
अ / ब वर्ग ग्रंथालयाचे उपकेंद्र ..	Rs. 8,000		
राज्य ग्रंथालय संघ ..	Rs. 1,50,000		
विभाग ग्रंथालय संघ ..	Rs. 50,000		
जिल्हा ग्रंथालय संघ ..	Rs. 25,000		
साहित्य संशोधन संस्थेचे ग्रंथालय ..	Rs. 15,000		

अन्य अनुदाने

याशिवाय महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालये नियम, १९७० अन्वये सार्वजनिक ग्रंथालयांना नियमाप्रमाणे व ठराविक मर्यादेपर्यंत रुपये ७५,०००, ४८,००० व २४,००० अनुक्रमे अ, ब, क ग्रंथालयांना इमारत बांधणीसाठी, निधी उपलब्ध असल्यास, अनुदान देता येईल. ग्रंथालय संचालकांनी मान्य केल्यास परिरक्षण अनुदानाशिवाय वेगळे मान्य प्रस्तावाच्या ५० टक्के साधनसामग्री अनुदान देण्याची तरतूद आहे. ग्रंथालयांना काही विशेष कामानिमित्त वर्गवारीप्रमाणे विशेष अनुदान दिले जाते.

सार्वजनिक ग्रंथालयाची संख्या दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ८ TABLE VIII

वर्ष Year	मुंबई विभाग (1)				पुणे विभाग (2)				नागपूर विभाग (3)			
	अ A	ब B	क C	ड D	अ A	ब B	क C	ड D	अ A	ब B	क C	ड D
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2024-2025 (प्रत्यक्ष)	72	162	200	84	96	602	1231	749	27	122	368	441
2025-2026 (अपेक्षित)	72	162	200	189	96	602	1231	1251	27	122	368	554
2026-2027 (अंदाजे)	78	222	165	159	110	847	1141	1161	32	177	279	837

वर्ष Year	छ. संभाजीनगर विभाग (4)				अमरावती विभाग (5)			
	अ A	ब B	क C	ड D	अ A	ब B	क C	ड D
1	14	15	16	17	18	19	20	21
2024-2025 (प्रत्यक्ष)	57	668	1130	1958	28	282	586	869
2025-2026 (अपेक्षित)	57	668	1130	2423	28	282	586	1154
2026-2027 (अंदाजे)	72	928	1030	2303	37	404	496	1080

वर्ष Year	नाशिक विभाग (6)				एकूण (7)				राज्यासाठी एकूण (8)
	अ A	ब B	क C	ड D	अ A	ब B	क C	ड D	
1	22	23	24	25	26	27	28	29	
2024-2025 (प्रत्यक्ष)	50	237	460	676	330	2073	3975	4777	11155
2025-2026 (अपेक्षित)	50	237	460	912	330	2073	3975	6483	12861
2026-2027 (अंदाजे)	57	327	410	509	386	2905	3521	6049	12861

टीप :- उच्च तंत्र शिक्षण विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक मराप्रं -२००९/ प्र.क्र.२३६/ साशि - ५, दिनांक २१ फेब्रुवारी २०१२ व शासन निर्णय क्रमांक मराप्रं -२०१२/ प्र.क्र.२५६/ साशि - ५, दिनांक २२ मार्च २०१३, तसेच शासन निर्णय क्रमांक मराप्रं - २०१२/ प्र.क्र.२५३/ २०१३/ साशि-५, दिनांक ७ जून २०१४ मधील अ. क्र. ३ अन्वये यापुढे नवीन ग्रंथालयांना मान्यता देण्यात येऊ नये, असा मा. मंत्रिमंडळाने निर्णय घेतला आहे.

महाराष्ट्र राज्यातील मध्यवर्ती आणि सार्वजनिक ग्रंथालयांना दिलेले किंवा दिले जाणारे अनुदान दर्शविणारा तक्ता

तक्ता ९ TABLE IX

(रुपये हजारात) / Rs. in thousands)

वर्ष	परिरक्षण अनुदान	इमारत अनुदान	साधनसामग्री अनुदान	विशेष अनुदान	राजा राममोहन		एकूण बेरीज
					रॉय ग्रंथालय प्रतिष्ठान यांस वर्गणी	इतर अनुदान	
१	२	३	४	५	६	७	८
2024-2025 (प्रत्यक्ष)	2044841	-	-	-	0	-	2044841
2025-2026 (अपेक्षित)	2099039	-	-	-	30000	-	2129039
2026-2027 (अंदाजे)	2285403	500	1500	25400	30000	-	2342803

(चार) कर्मचारीविषयक गोषवारा

(२) सार्वजनिक ग्रंथालये
पदे व वेतनमान दर्शविणारे विवरणपत्र

तक्ता १० TABLE X

पदनाम १	सुधारित वेतन मॅट्रीक्स मधील वेतनस्तर		पद संख्या	
	२		२०२५-२०२६ ३	२०२६-२०२७ ४
सार्वजनिक ग्रंथालये				
(एक) राजपत्रित--(गट-अ)				
ग्रंथालय संचालक	..	S-25	78800-209200	.. 1 1
ग्रंथालय उपसंचालक	..	S-20	56100-177500	.. 1 1
ग्रंथपाल	..	S-20	56100-177500	.. 3 3
(गट-ब)				
जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी	..	S-15	41800-132300	.. 45 45
सहायक ग्रंथालय संचालक	..	S-15	41800-132300	.. 7 7
लेखाधिकारी	..	S-16	44900-142400	.. 1 1
			एकूण	.. 53 53
दोन (अ) (गट क)				
जिल्हा ग्रंथपाल	..	S-14	38600-122800	.. 1 1
निरीक्षक	..	S-14	38600-122800	.. 22 22
तांत्रिक सहायक	..	S-14	38600-122800	.. 50 50
वितरण सहायक	..	S-14	38600-122800	.. 1 1
अधीक्षक	..	S-14	38600-122800	.. 2 2
लघुलेखक	..	S-14	38600-122800	.. 1 1
			एकूण	.. 77 77
दोन (ब) (गट-क)--				
मुख्य लिपिक	..	S-13	35400-112400	.. 14 14
वरिष्ठ लिपिक	..	S-8	25500-81100	.. 37 37
निर्गम सहायक	..	S-7	21700-69100	.. 10 10
कनिष्ठ लिपिक /लिपिक नि. टंकलेखक	..	S-6	19900-63200	.. 91 91
वाहन चालक	..	S-6	19900-63200	.. 6 6
			एकूण	.. 158 158
			एकूण	.. 293 293

तक्ता १०--चालू TABLE X-- contd.

पदनाम १	सुधारित वेतन मॅट्रिक्स मधील वेतनस्तर		पदसंख्या			
	२		२०२५-२०२६ ३	२०२६-२०२७ ४		
(तीन) गट (ड)						
आलमारी परिचर	..	S-3	16600-52400	..	12	12
पृथःकार	..	S-3	16600-52400	..	14	14
ग्रंथालय परिचर	..	S-3	16600-52400	..	1	1
ग्रंथ बांधणीकार	..	S-3	16600-52400	..	4	4
ग्रंथवाहक	..	S-3	16600-52400	..	3	3
नाईक	..	S-3	16600-52400	..	2	2
शिपाई	..	S-1	15000-47600	..	67	67
चौकीदार	..	S-1	15000-47600	..	20	20
हमाल	..	S-1	15000-47600	..	2	2
माळी	..	S-1	15000-47600	..	1	1
सफाई कामगार	..	S-1	15000-47600	..	3	3
			एकूण	-	129	129
			एकूण	-	422	422

महालेखापालांचा लेखापरीक्षा अहवाल तसेच लोकलेखा समिती / सार्वजनिक उपक्रम समिती यांनी केलेल्या शिफारशी व या शिफारशींना अनुसरून ग्रंथालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडून करण्यात आलेली कार्यवाही

लोकलेखा समिती व सार्वजनिक उपक्रम समितीच्या सध्याच्या कामकाजाबाबत सुधारणा करण्याच्या दृष्टीने भारताचे नियंत्रक आणि लेखापरीक्षक यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती गठित करण्यात आली होती. या शिफारशींवर शासनातर्फे विचार घेऊन त्यातील काही शिफारशी शासनाकडून स्वीकृत करण्यात येऊन यासंबंधी शासन निर्णय, वित्त विभाग क्रमांक भानिम-३१९३/२४५ लोलेस, दिनांक २४ मे १९९४ अन्वये शासनाकडून स्वीकृत मुद्द्यांबाबत कार्यवाहीसंबंधाने आदेश निर्गमित करण्यात आले. उघा

संदर्भाधीन शासन निर्णय, दिनांक २४ मे १९९४ नुसार लेखा परीक्षा अहवाल, लोकलेखा समिती, सार्वजनिक उपक्रम समिती इत्यादींच्या शिफारशींवरील कार्यवाही व लेखा परिच्छेद / आदेश यावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने पाठविण्यासंबंधीची कार्यवाही यांचा नियमित आढावा घेण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाकडून एक विभागीय लेखा परीक्षा समिती, शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण सेवायोजन विभाग क्रमांक लोलेस/१२९५/(९२-९४)/साशि-२, दिनांक १ मार्च १९९५ अन्वये गठित करण्यात आली असून या समितीच्या वेळोवेळी बैठका झाल्या आहेत. या अनुषंगाने प्रलंबित निरीक्षण अहवाल आणि परिच्छेद विधानसभा तारांकित/अतारांकित प्रश्न विधिमंडळाचे कामकाज, आश्वासने व सूचना याबाबत कार्यालयाची अद्ययावत माहिती शासनास प्राप्त व्हावी या हेतूने शासनाने विभागप्रमुखास एक मासिक विवरणपत्र सादर करण्याबाबत दंडक घातलेला असून प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या तारखेस याबाबतचे मासिक विवरणपत्र ग्रंथालय संचालनालयातर्फे शासनास सादर करण्यात येते.

प्रलंबित निरीक्षण अहवाल आणि परिच्छेद यासंबंधी प्रलंबित आणि परिच्छेदाबाबतची पूर्तता करण्याबाबत तत्परतेने कार्यवाही सुरू असून त्याप्रमाणे वेळोवेळी महालेखापाल यांना संचालनालयाकडून कळविण्यात येते. शासनाने याबाबत विभागीय बैठका आयोजित केल्या होत्या. ग्रंथालय संचालनालयाने प्रलंबित प्रकरणांचा निपटारा करण्याच्या दृष्टिकोनातून केलेल्या कार्यवाहीबद्दल शासनाने समाधान व्यक्त केले आहे.

महालेखापाल यांनी प्रलंबित दर्शविलेला आणि त्याबाबतची सद्यःस्थिती दर्शविणारा निरीक्षण अहवाल / परिच्छेद याबाबतचा तक्ता

प्रलंबित निरीक्षण अहवालाची / परिच्छेदांची सद्यःस्थिती

महालेखापाल-१, महाराष्ट्र, मुंबई यांनी दिनांक ३१ डिसेंबर २०१७ पर्यंत प्रलंबित दर्शविलेले आणि त्याबाबत ऑक्टोबर २०२५ अखेरची माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र

प्रपत्र 'ब'

अ. क्र.	कालावधी	प्रलंबित निरीक्षण अहवाल	एकूण शिल्लक प्रलंबित निरीक्षण अहवाल	एकूण शिल्लक प्रलंबित निरीक्षण अहवाल	प्रलंबित लेखा परिच्छेदांची संख्या	निकाली काढलेल्या परिच्छेदांची संख्या	एकूण शिल्लक प्रलंबित लेखा परिच्छेदांची संख्या	परिच्छेद वगळण्यासाठी महालेखापाल कार्यालयाकडे ज्यांचे प्रस्ताव पाठविलेले आहेत अशा प्रलंबित लेखा परिच्छेदांची सद्यःस्थिती
१	२	३	४	५	६	७	८	
१	०१-१२-२०१० ते ३१-०३-२०१३	०	०	१	१	०	निरंक	
२	०१-०४-२०१३ ते ३१-१२-२०१७	०	०	३	१	२	२ प्रलंबित परिच्छेद प्रस्ताव महालेखापाल कार्यालयाकडे पाठविलेले आहेत.	
३	०१-०१-२०१७ ते ३१-०८-२०१८	०	०	०	०	०		
	एकूण	०	०	४	२	२		

ग्रंथालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई - ३२.

विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२३-२४ (अनिवार्य)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष २२०५, कला व संस्कृती		मागणी क्रमांक W-०४			(आकडे हजारांत)	
अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	(०१)(०१) ग्रंथालय संचालनालय, २२०५०२५१.	८९४४	४९०८	५०१६०	०	६४०१२
२	(०२)(०१) शासकीय मध्यवर्ती, विभागीय व जिल्हा ग्रंथालये. २२०५०२७१.	४५२९१	४०५७६	१४८८७८	०	२३४७४५
३	(०३)(०१) मध्यवर्ती जिल्हा व तालुका ग्रंथालयांना साहाय्य. २२०५०२९८.	३४४५१६	२५७८३०	५४७८८८	०	११६०२३४
	(०३)(०२) राजा राममोहन रॉय प्रतिष्ठानसाठी अंशदान. २२०५०३०४.	०	०	०	०	०
	(०४) स्थानिक क्षेत्राखालील योजना					
४	(०४)(०१) ग्रामपंचायत ग्रंथालयांना सहायक अनुदान. २२०५११९६.	६६३२	४८२३	९०४३	०	२०४९८
५	(०२)(०३) ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करणे २२०५३५८२.	१८३३	१३३४	२८३३	०	६०००
एकूण		४१७२१६	३०९४७१	७५८८०२	०	१४८५४८९

ग्रंथालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई - ३२.

विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२४-२५ (अनिवार्य)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष - २२०५, कला व संस्कृती		मागणी क्रमांक W-०४			(आकडे हजारांत)	
अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	(०१)(०१) ग्रंथालय संचालनालय, २२०५०२५१.	८५८५	५२४१	५२३६५	०	६६१९१
२	(०२)(०१) शासकीय मध्यवर्ती, विभागीय व जिल्हा ग्रंथालये. २२०५०२७१.	५१८०९	४३५७५	१४८१८८	०	२४३५७२
३	(०३)(०१) मध्यवर्ती जिल्हा व तालुका ग्रंथालयांना साहाय्य. २२०५०२९८.	-	-	२०४४८४१	०	२०४४८४१
	(०३)(०२) राजा राममोहन रॉय प्रतिष्ठानसाठी अंशदान. २२०५०३०४.	०	०	०	०	०
	(०४) स्थानिक क्षेत्राखालील योजना					
४	(०४)(०१) ग्रामपंचायत ग्रंथालयांना सहायक अनुदान. २२०५११९६.	-	-	२१३७९	-	२१३७९
५	(०२)(०३) ग्रंथोत्सवाचे आयोजन करणेत २२०५३५८२.	१८३३	१३३४	२८३३	०	६०००
एकूण		६२२२७	५०१५०	२२६९६०६	०	२३८१९८३

ग्रंथालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई - ४०० ००१
विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२३-२४ (कार्यक्रम)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष २२०५, कला व संस्कृती

मागणी क्रमांक W-०४

(आकडे हजारांत)

अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	(०३)(०६) सार्वजनिक ग्रंथालयांना सहाय्यक अनुदाने (राज्य). २२०५१३५६.	०	०	०	०	०
२	(०३)(०७) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय व सहा विभागीय ग्रंथालयांकडून फिरते ग्रंथालय सेवा देणे. २२०५३०४५.	०	०	०	०	०
३	(०३)(०८) ग्रंथालय संचालनालय व सहा सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयांचे संगणकीकरण. २२०५३०५४.	३०४४	९९१	२०१६	०	६०५१
४	(०३)(०९) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालयातील सेवांचे संगणकीकरण. २२०५३०६३.	०	०	२६००	०	२६००
५	(०३)(१०) एशियाटिक सोसायटी ग्रंथालय, मुंबई यांचा विकास (कार्यक्रम). २२०५३४७५.	०	०	२००००	०	२००००
६	(०३)(११) मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालयास दुर्मीळ ग्रंथ व हस्तलिखितांचे डिजिटलायझेशन करण्यासाठी अनुदान. २२०५३६६२.	०	०	०	०	०
७	(०३)(१२) १०० वर्षे व त्यापेक्षा अधिक कालावधी पूर्ण झालेल्या राज्यातील शासनमान्य शतायु ग्रंथालयांना प्रोत्साहनपर विशेष अनुदान देणे.	०	०	०	०	०
एकूण		३०४४	९९१	२४६१६	०	२८६५१

विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२३-२४ (कार्यक्रम)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष ४२०२, शिक्षण, क्रीडा, कला व सांस्कृतिक कार्य यावरील भांडवली खर्च

१०५, सार्वजनिक ग्रंथालये/ पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना

मागणी क्रमांक H-०८

(आकडे हजारांत)

अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	शासकीय विभागीय ग्रंथालयांच्या नवीन इमारतीचे बांधकाम व अंतर्गत दुरुस्ती ५३-मोठी बांधकामे. ४२०२०४८२.	०	०	३०६९४२	०	३०६९४२
एकूण		०	०	३०६९४२	०	३०६९४२

ग्रंथालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई - ४०० ००१
विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२४-२५ (कार्यक्रम)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष २२०५, कला व संस्कृती

मागणी क्रमांक W-०४

(आकडे हजारांत)

अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	(०३)(०६) सार्वजनिक ग्रंथालयांना सहाय्यक अनुदाने (राज्य). २२०५१३५६.	०	०	०	०	०
२	(०३)(०७) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय व सहा विभागीय ग्रंथालयांकडून फिरते ग्रंथालय सेवा देणे. २२०५३०४५.	०	०	०	०	०
३	(०३)(०८) ग्रंथालय संचालनालय व सहा सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयांचे संगणकीकरण. २२०५३०५४.	४५८४	८६	४११४	०	८७८४
४	(०३)(०९) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालयातील सेवांचे संगणकीकरण. २२०५३०६३.	०	०	४९६९	०	४९६९
५	(०३)(१०) एशियाटिक सोसायटी ग्रंथालय, मुंबई यांचा विकास. २२०५३४७५.	०	०	२२९००	०	२२९००
६	(०३)(११) मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालयास दुर्मीळ ग्रंथ व हस्तलिखितांचे डिजिटलायझेशन करण्यासाठी अनुदान. २२०५३६६२.	०	०	०	०	०
७	(०३)(१२) १०० वर्षे व त्यापेक्षा अधिक कालावधी पूर्ण झालेल्या राज्यातील शासनमान्य शतायु ग्रंथालयांना प्रोत्साहनपर विशेष अनुदान देणे.	०	०	०	०	०
एकूण		४५८४	८६	३१९८३	०	३६६५३

विकास मंडळनिहाय प्रत्यक्ष खर्च सन २०२४-२५ (कार्यक्रम)

(कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२६-२७ साठी आवश्यक असलेली माहिती)

मुख्यशीर्ष ४२०२, शिक्षण, क्रीडा, कला व सांस्कृतिक कार्य यावरील भांडवली खर्च

१०५, सार्वजनिक ग्रंथालये/ पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना

मागणी क्रमांक H-०८

(आकडे हजारांत)

अ. क्र.	लेखाशीर्ष व सीआरसी कोड	विदर्भ	मराठवाडा	उर्वरित महाराष्ट्र	अविभाज्य	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१	शासकीय विभागीय ग्रंथालयांच्या नवीन इमारतीचे बांधकाम व अंतर्गत दुरुस्ती ५३-मोठी बांधकामे. ४२०२०४८२.	०	०	१३६७६६	०	१३६७६६
एकूण		०	०	१३६७६६	०	१३६७६६

येरवडा कारागृह मुद्रणालय, पुणे ४११ ००६